

prof. dr hab. Agnieszka Hess
Instytut Dziennikarstwa, Mediów i Komunikacji Społecznej
Uniwersytet Jagielloński
agnieszka.hess@uj.edu.pl

Kraków, 6 czerwca 2025

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Dawida Tomali

Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych przywódców politycznych

przygotowanej pod kierunkiem dr hab. Radosława Marzęckiego, prof. UKEN

Recenzja odnosi się do następujących elementów ocenianej rozprawy doktorskiej: znaczenia problematyki badań; struktury i zawartości merytorycznej; podstaw teoretycznych pracy, zastosowanej metodologii i przebiegu badań; formalnych aspektów pracy. Na końcu zaprezentowana została konkluzja dotycząca dopuszczenia rozprawy do dalszego procedowania.

Praca Dawida Tomali stanowi usystematyzowaną i pogłębioną analizę jednego z podstawowych – i jednocześnie najtrudniej mierzalnych – czynników legitymizacji przywództwa politycznego. Autor konceptualizuje wiarygodność jako niezbędny element zaufania obywateli do elit politycznych oraz analizuje strategie budowania wiarygodności politycznej, przy wykorzystaniu dostępnych narzędzi komunikowania politycznego, we współczesnej demokracji. Przedmiotem rozważań czyni uwarunkowania przywództwa politycznego w Polsce na poziomie lokalnym. Przedstawiony do recenzji projekt wpisuje się w nurt badań nad zmianami przywództwa, które dokonują się między innymi pod wpływem postępującej, głębokiej mediatyzacji polityki, w tym marketingu politycznego i kampanii wyborczych (Strömbäck & Esser, 2013, Hepp, 2020). Projekt osadzony jest jednoznacznie w obszarze zainteresowań dyscypliny nauk o polityce i administracji. Recenzowana rozprawa obejmuje także zagadnienia z zakresu socjologii i nauk o komunikacji społecznej i mediach.

Znaczenie problematyki badań

Podjęty przez autora temat jest istotny co najmniej z trzech powodów. Po pierwsze dysertacja skupia się na długoterminowych czynnikach, warunkujących sukces polityczny oparty na zaufaniu w czasach kryzysu demokracji (w tym kryzysu zaufania do elit politycznych), co samo w sobie ma dużą wartość poznawczą. Po drugie, badania można określić jako prowadzone w nurcie zapoczątkowanym przez szkołę chicagowską, dotyczą bowiem relacji kształtujących się w przestrzeni miast, które są soczewką obserwacji zmian i problemów współczesnych społeczeństw. Po trzecie temat został potraktowany całościowo, w pracy zaproponowana została autorska koncepcja analityczna przywództwa wiarygodnego, uwzględniająca różne uwarunkowania i cechy, które mają potencjał budowania i podtrzymywania wiarygodności polityka.

Praca poszerza dotychczasowy dorobek polskiej politologii w obszarze badań i prac na temat fenomenu przywództwa. Na docenienie zasługuje zarówno przemyślane zaadoptowanie wybranych koncepcji – z szerokiej gamy prac teoretycznych na temat przywództwa politycznego – na potrzeby szczegółowych badań empirycznych, jak i wnikliwe wypunktowanie specyficznych uwarunkowań polskiej polityki lokalnej na poziomie miast. Autor wyczerpująco uzasadnił decyzję o skupieniu uwagi badawczej na poziomie samorządu gminnego i osobach prezydentów miast. Szczególnie wartościowe jest to, że do argumentów dotyczących wyboru tematu zaliczył przede wszystkim obserwacje własne, które stały się, z jednej strony, inspiracją do podjętych badań na temat mechanizmów konstruowania wiarygodności w polityce, z drugiej zaś podstawą sformułowania założeń badawczych. Do najbardziej przekonujących argumentów zaliczam intuicje na temat zmiany różnych uwarunkowań rywalizacji w wyborach na wójtów, burmistrzów i prezydentów na skutek wprowadzenia kadencyjności w sprawowaniu funkcji przez jednoosobowe samorządowe organy wykonawcze, a także pozycji i stylu prowadzenia kampanii przez prezydentów – inkumbentów, kontynuujących długoletnie kariery polityczne.

Biorąc pod uwagę aktualność, złożoność, wieloaspektowość i dynamikę zmian podjętej problematyki szczególnie wysoko oceniam przyjęte w pracy zobiektywizowane kryteria analizy, które mają szansę zapewnić uniwersalność ustaleń zawartych w rozprawie.

Struktura i zawartość merytoryczna rozprawy

Konstrukcja wewnętrzna pracy ma charakter problemowy. Wstęp zawiera wszystkie elementy zwyczajowo wymagane w tej części rozprawy. Autor czytelnie przedstawia założenia dysertacji, opis jej zawartości, pytania i hipotezy badawcze. Praca składa się aż z siedmiu rozdziałów, liczących od około 20 do prawie 100 stron. Nie jestem przekonana, czy aż tak rozdrobniony podział treści w części teoretycznej był potrzebny. Mimo sporych dysproporcji w objętości poszczególnych rozdziałów stwierdzam, że zamysł autora jest czytelny i logiczny. W treści pracy wyróżnić można trzy części – operacyjną, w której Dawid Tomala kategoryzuje pojęcia wiarygodności i zaufania w polityce, przedmiotową, która dotyczy lokalnego przywództwa politycznego i strategii budowania wizerunku polityka lokalnego oraz empiryczną, zawierającą opis metodologii, przebiegu i wyników badań.

W pierwszym rozdziale Autor odwołuje się do interakcjonizmu symbolicznego oraz konstruktywizmu aby zoperacjonalizować kategorie wiarygodności i legitymizacji, na których zasada się zamysł pracy. Bazując na goffmanowskiej koncepcji dramaturgicznej, najpierw wyróżnia zachowania polityka, które kreują jego wiarygodność, zwłaszcza w kontekście odgrywania ról społecznych przed wyborcami oraz przedstawia strategię budowania i utrzymywania wiarygodności oraz ich sens w procesie pozyskiwania zwolenników. Następnie, odwołując się do dorobku kluczowych myślicieli nauk społecznych, takich jak Max Weber, David Easton i David Beetham, poświęca uwagę koncepcji legitymizacji. Różnicuje pojęcia legitymizacji i legitymacji oraz wprowadza termin argumentu legitymizacyjnego, który polityk może wykorzystywać do zdobycia społecznej aprobaty.

Kolejny rozdział omawia różne wymiary zależności między koncepcją zaufania a wiarygodnością. Prezentuje on przemyślany przegląd literatury, w którym przywołani zostają kluczowi badacze zajmujący się w swoich pracach zaufaniem, przede wszystkim z perspektywy budowania kapitału społecznego (m.in. James Coleman, Niklas Luhmann, Anthony Giddens, Robert Putnam czy Francis Fukuyama). Doktorant szczególną uwagę poświęca polskiej literaturze naukowej, w tym koncepcji zaufania Piotra Sztompki, wskazując na kontekst oczekiwań wobec polityka, który ma nie zawieść wyborców i nie utracić ich zaufania oraz podkreślając znaczenie kontekstu kulturowego w procesie obdarzania polityka zaufaniem.

Rozdział trzeci pogłębia rozważania na temat znaczenia kategorii wiarygodności w kontekście polityki lokalnej. Ponownie chcę zwrócić uwagę na dojrzałe wykorzystanie literatury przedmiotu. Autor przywołuje różne perspektywy definiowania wiarygodności

(m.in. Jacka Kalla, Russella Hardina, Edwarda Aronsona, Piotra Sztompki), szczegółowo przytacza wyniki badań Jamesa Kouzesa i Barry'ego Posnera wskazując kluczowe elementy wpływające na wiarygodność polityków. Wyróżnia różne wymiary wiarygodności (obiektywny i subiektywny), odwołując się do ustaleń Mirosława Karwata oraz ponownie do prac Piotra Sztompki (wiarygodność inferowana, immanentna, kontekstowa). Wprowadza pojęcia akredytacji i dyskredytacji, omawiając ich rolę w budowaniu wiarygodności, w tym wykorzystanie manipulacji politycznych i kłamstwa. Rozdział zamykają rozważania na temat strategii budowania i utrzymywania wiarygodności przez lokalnego polityka, co stanowi przedmiot badań empirycznych.

W czwartym rozdziale Autor kontynuuje dobrze uporządkowaną analizę lokalnego wymiaru przywództwa politycznego. Rozpoczyna od omówienia uwarunkowań prawno-instytucjonalnych pozycji władzy wykonawczej w samorządzie gminnym, prezentuje wybrane teoretyczne aspekty przywództwa politycznego (definicje, paradygmaty i modele), które – co chcę już w tym miejscu podkreślić – zostały wykorzystane w empirycznej części projektu. Następnie zwraca uwagę na style i typy przywództwa, przez które lider buduje i kształtuje wiarygodność, określa znaczenie procesu personalizacji na poziomie samorządu, opisuje znaczenie kampanii wyborczej w kontekście rywalizacji i budowania wiarygodności, wyjaśnia koncepcję kampanii permanentnej i konieczności nieustannych działań polityka w celu utrzymania zaufania społecznego. Podobnie jak w poprzedniej części, rozdział zamykają rozważania bezpośrednio nawiązujące do zrealizowanych w projekcie doktorskim badań empirycznych. Autor podkreśla m.in. znaczenie wielokadencyjności wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz tzw. zjawiska „wiecznych wójtów” jako istotnego czynnika w analizie wiarygodności polityków lokalnych.

Kolejna część pracy charakteryzuje znaczenie wizerunku politycznego w budowaniu relacji z wyborcami. Autor przywołuje w nim przede wszystkim polską literaturę przedmiotu dotyczącą marketingu politycznego (m.in. Wojciech Cwalina i Andrzej Falkowski). Konsekwentnie tworzy swoistą kategoryzację czynników mających potencjalny wpływ na budowanie i utrzymywanie wiarygodności przez polityków. Z jednej strony omawia uwarunkowania kontekstowo-instytucjonalne, tj. znaczenie programu wyborczego, przynależności partyjnej na zdobywanie zaufania wyborców, z drugiej strony podkreśla istotę cech i działań indywidualnych, tj. osobowości politycznej i cech, które politycy eksponują,

a także moralności, kompetencji i profesjonalizmu jako czynników sprzyjających wiarygodności.

W liczącym zaledwie kilkanaście stron przedostatnim rozdziale pracy Autor wyczerpująco przedstawił metodologię badań własnych. Bardzo dobrze uzasadnił wybór pogłębionego wywiadu indywidualnego jako najlepszej techniki do zdiagnozowania postawionego w pracy problemu badawczego a także sposób doboru próby oraz warunki kwalifikacji respondentów. W mojej opinii, ten fragment pracy można było włączyć do ostatniej części rozprawy, jako pierwszy podrozdział. Treści w nim zawarte opisują bowiem konceptualizację i przebieg projektu badawczego, którego wyniki zawiera ostatni rozdział pracy.

Rozdział siódmy prezentuje wyniki badań jakościowych, będące empiryczną egzemplifikacją problemu badawczego. Jest to najdłuższa część pracy, która z kolei mogłaby być podzielona na cztery odrębne części (według podrozdziałów), gdyby chcieć zachować w miarę proporcjonalną strukturę objętościową poszczególnych składowych rozprawy. Wyniki badań zostały zaprezentowane czterech podrozdziałach (nazwanych przez Autora we wstępie modułami), które odpowiadają postawionym w pracy hipotezom badawczym. W pierwszej kolejności zaprezentowano wyniki badań odnoszących się do rozumienia pojęć wiarygodności i zaufania przez respondentów oraz ich opinii na temat znaczenia tych wartości w polityce. Na podstawie pozyskanych wypowiedzi Autor zestawiał m.in. tzw. desygnaty wiarygodności w polityce oraz czynniki sprzyjające i ograniczające – zdaniem badanych – tę wiarygodność. Kolejny podrozdział skupia się na motywach ponownego startu respondentów w wyborach, w tym na determinantach aktywności politycznej. Następnie zestawiał m.in. wyobrażenia respondentów o idealnym przywódcy i możliwych sposobach implementacji składających się na ten obraz elementów do ich działalności prezydenckiej. W ostatniej części prezentacji wyników badań znalazło się zestawienie narzędzi i sposobów kreowania wiarygodności, w tym swoiste oszacowanie znaczenia strategii wyborczej, budowania trwałości relacji z wyborcami i wykorzystania typowych narzędzi marketingu politycznego, a także – co istotne – działań podejmowanych wobec oponentów oraz czynników utrudniających utrzymanie wiarygodności w polityce.

Zakończenie zawiera wyczerpujące omówienie weryfikacji hipotez badawczych. Autor odwołując się do wyników badań własnych, wykorzystuje przedstawione w pracy koncepcje, osadzając swoje ustalenia w szerszym kontekście teoretycznym. Na końcu pracy zamieszczona

została obszerna bibliografia, która sama w sobie może stanowić istotne źródło informacji na temat literatury (głównie polskojęzycznej) dotyczącej współczesnego przywództwa politycznego i jego licznych uwarunkowań.

Reasumując, bardzo wysoko oceniam konceptualizację i zawartość merytoryczną pracy. Autor w przemyślany sposób konstruuje ramy teoretyczne, łącząc ze sobą kluczowe pojęcia i przedstawiając je w spójny i logiczny sposób. Zawartość merytoryczna pracy jest kompleksowa, każdy kolejny rozdział pogłębia zrozumienie omawianych zagadnień. Z punktu widzenia powtarzalności i dalszych badań nad lokalnym przywództwem politycznym cenne jest również to, że Autor przedstawił szczegółowy opis przebiegu badania, a także sposobu przygotowania i zasad interpretacji materiału badawczego do analizy. Moje wątpliwości dotyczą jedynie struktury pracy w odniesieniu do bardzo nierównomiernego podziału treści w rozdziałach. Jeśli rozprawa miałaby się ukazać w postaci książkowej, co rekomenduję, warto przemyśleć połączenie wątków według kategorii badawczych, a nie problemowych - co pozwoliłoby zmniejszyć liczbę rozdziałów - oraz włączenie metodologii jako podrozdziału w części empirycznej

Podstawy teoretyczne pracy

Autor bardzo dobrze wykorzystał znane koncepcje teoretyczne z zakresu nauk o polityce i administracji, socjologii oraz nauk o komunikacji społecznej i mediach do problemowego i kompleksowego przedstawienia wiarygodności jako kluczowego elementu fenomenu przywództwa politycznego. Jak już wspomniałam, bardzo wysoko oceniam konceptualizację pracy. Szczególnie doceniam to, w jaki sposób Autor zoperacjonalizował kategorie wiarygodności i legitymizacji, odwołując się do interakcjonizmu symbolicznego i konstruktywizmu. Z jednej strony, wykorzystanie goffmanowskiej koncepcji dramaturgicznej do analizy kreacji wiarygodności polityka przed publicznością jest trafnym i nowatorskim posunięciem, które pozwala na wieloaspektową analizę strategii budowania zaufania, z drugiej zaś, powiązanie wiarygodności z legitymizacją, poparte odwołaniami do klasyków myśli społecznej, takich jak Max Weber czy David Beetham, świadczy o solidnych podstawach teoretycznych pracy.

Autor bardzo dobrze poradził sobie także z przeniesieniem rozważań teoretycznych o wiarygodności na poziom lokalny. Uwzględnił w nich dorobek autorów zagranicznych, m.in. słusznie odwołał się do koncepcji Jamesa Kouzesa i Barry'ego Posnera wyróżniając obiektywne

i subiektywne wymiary wiarygodności, które wykorzystał jako kategorie w badaniach własnych.

Pewien niedosyt budzi natomiast słabe wykorzystanie literatury światowej z zakresu marketingu politycznego. Autor słusznie scharakteryzował znaczenie wizerunku politycznego i powiązał go z marketingiem politycznym, odwołując się do ustaleń polskich badaczy, takich jak Wojciech Cwalina, Andrzej Falkowski, Marek Jeziński czy Dorota Matuszak. Niemniej jednak, w tym segmencie pracy brak jest głębszego zakorzenienia w bogatej i zróżnicowanej literaturze światowej z zakresu komunikacji politycznej i marketingu politycznego, do których należą m.in. publikacje Dennisa Kavanagha, Davida Butlera, Roberta Perloffa, Briana McNaira czy Jaya G. Blumlera i Michaela Gurevitcha, którzy od dekad kształtują dyskusję na temat marketingu politycznego, jego strategii, narzędzi i wpływu na budowanie wizerunku.

Podsumowując ocenę teoretycznych podstaw pracy, stwierdzam, że charakteryzuje się ona spójną i solidną konstrukcją teoretyczną oraz bogactwem treści, co czyni ją znaczącym wkładem w dyskurs naukowy na temat wiarygodności i legitymizacji w polityce. Co więcej, rozważania teoretyczne Dawida Tomali wyróżniają się dojrzałością wywodu, w którym wyraźna jest refleksja naukowa wrażliwa na dynamikę zmian analizowanej problematyki. O rzetelnym przygotowaniu teoretycznym Doktoranta świadczy także bardzo obszerna bibliografia. Warto byłoby jednak wzbogacić ją o szersze odniesienie do światowej literatury z zakresu marketingu politycznego, zwłaszcza w obszarze kształtowania wizerunku, co podniosłoby jeszcze wartość rozważań. Mimo tej uwagi, praca w wymiarze ogólnym, stanowi istotny wkład w zrozumienie mechanizmów funkcjonowania polityki na szczeblu lokalnym w Polsce.

Zastosowana metodologia i przebieg badań empirycznych

Główny problem badawczy został sformułowany w odniesieniu do empirycznego celu dysertacji, którym była „identyfikacja sposobów (mechanizmów) budowania własnej wiarygodności przez lokalnych przywódców politycznych”. Podstawowe pytanie, na które Autor szukał odpowiedzi realizując projekt badawczy, brzmiało: „W jaki sposób lokalni przywódcy polityczni starają się budować i zabiegać o utrzymanie własnej wiarygodności w celu przekonania obywateli (wyborców) o prawomocności, właściwości czy słuszności swojej pozycji w lokalnej strukturze władzy?”

Na podkreślenie zasługuje to, że badania empiryczne poprzedzone zostały wnikliwym przeglądem literatury i wtórną analizą dostępnych danych (np. z badań opinii publicznych). Pierwszym etapem projektu badawczego było wyróżnienie kryteriów tzw. przywództwa wiarygodnego, na podstawie których zakwalifikowano do badań grupę polityków lokalnych, którzy spełnili ustalone przez Autora warunki, świadczące o utrzymaniu przez nich poparcia społecznego w dłuższym czasie.

Za udaną uznaję operacjonalizację kategorii "argumentu legitymizacyjnego", która została stworzona na potrzeby badań własnych. Zapewniła ona solidne i jednocześnie elastyczne ramy koncepcyjne, które pozwoliły uwzględnić różnorodne uwarunkowania prowadzenia polityki przez przywódców lokalnych, zdobywania i utrzymania społecznego poparcia. Autor słusznie analizuje różne sposoby zdobywania wiarygodności i/lub budowania wizerunku polityka wiarygodnego. Zalicza do nich, z jednej strony działania polityków (zarówno indywidualne, jak i zbiorowe), które stanowią podstawę do oceniania, z drugiej zaś strategie marketingowe, mające na celu wykreowanie pożądanego wizerunku. Kategoria ta może budzić jednak pewne wątpliwości w kontekście analizy nowych podmiotów, rywalizujących w wyborach lokalnych, których działania są obarczone tzw. barierą nieufności, wynikającą chociażby ze słabej – w porównaniu do inkumbentów – rozpoznawalności wśród elektoratu kandydatów debiutujących. Co więcej, warto byłoby w tych kompleksowych badaniach uwzględnić inne uwarunkowania, wpływające na skuteczność strategii komunikacyjnych kandydatów – przede wszystkim oddziaływanie mediów, które w różny sposób wpływają na klimat polityczny (szczególnie w sytuacji wyborów).

Warto w tym miejscu raz jeszcze podkreślić, że przedstawione do recenzji przedsięwzięcie naukowe było ambitne i trudne do realizacji, ze względu na wieloaspektowość podjętego tematu i różne możliwości konceptualizacji problemu badawczego. Mając świadomość uproszczeń interpretacyjnych, których dokonał Autor zawężając badania empiryczne do analizy praktyki działania politycznego (perspektywy polityków), bardzo wysoko oceniam podjęte przez niego decyzje dotyczące metodologii, doboru próby i przebiegu badań.

Dawid Tomala sformułował kilka pytań odnoszących się do praktyki działania politycznego, które posłużyły do weryfikacji znaczenia wyróżnionych przez niego czynników stymulujących wiarygodność, tj.: 1. W jaki sposób lokalni przywódcy polityczni rozumieją pojęcie zaufania i wiarygodności w polityce? 2. Co uznają za najważniejsze źródła i korelaty

wiarygodności w polityce? 3. W jaki sposób starają się konstruować własny wizerunek osoby wiarygodnej? 4. W jaki sposób zabiegają o utrzymanie wizerunku osoby wiarygodnej w dłuższym okresie (w trakcie pełnienia urzędu i podczas kolejnych kampanii wyborczych)? 5. Jakie czynniki sprawiają, że wyborcy mogą utracić zaufanie do polityka? Które z nich zależą, a które nie zależą od woli polityka?

Aby na nie odpowiedzieć Doktorant zdecydował się na przeprowadzenie badań jakościowych opartych na technice wywiadu pogłębionego. Na wyróżnienie zasługuje przedstawiona w pracy argumentacja, dotycząca wyboru metody badań oraz przyjęte zasady celowego doboru próby, które pozwoliły zakwalifikować respondentów (typowanie miast, ramy czasowe, warunek ponownego wyboru w następujących po sobie wyborach, warunek bezwzględnej większości zdobytych głosów w I turze wyborów w kadencji 2018-2024). Szczególnie docenić należy także skuteczność Doktoranta na etapie realizacji badań. Liczba prezydentów miast, z którymi udało mu się przeprowadzić wywiady (17 z 22 zakwalifikowanych) jest imponująca.

Pewną wątpliwość, na etapie oceny analizy wyników badań, budzi natomiast uproszczona kategoryzacja wiarygodności (rozdz. 6.3) – podział respondentów na trzy grupy, według liczby reelekcji (im większa tym większy stopień wiarygodności). Oczywiście jest to bardzo istotny faktor świadczący o poparciu społecznym, ale jest ono uzależnione od wielu czynników związanych z uwarunkowaniami rywalizacji wyborczej, które różnią się w zależności od specyfiki poszczególnych miast.

Autor weryfikował cztery hipotezy badawcze, które dotyczyły wiarygodności polityków lokalnych oraz czynników wpływających na jej budowanie i utrzymywanie. Postawił je – co pragnę podkreślić – skrupulatnie wykorzystując koncepcje zaprezentowane w teoretycznej części pracy.

Hipoteza 1 skupiała się na tym, czy politycy, którzy spełnili warunki przywództwa wiarygodnego potrafią zidentyfikować źródła i korelaty wiarygodności w polityce. Chodziło o ich zdolność do określenia roli czynników pomagających w kreowaniu i utrzymaniu wiarygodności w dłuższej perspektywie (zarówno w trakcie sprawowania urzędu, jak i w kampaniach wyborczych), a także czynników, które osłabiają zaufanie wyborców. Hipoteza 2 dotyczyła działań podejmowanych przez polityków lokalnych w celu kreowania i utrzymywania wiarygodności. Hipoteza zakładała, że politycy ci podejmują różnorodne działania, zarówno zależne od ich woli, jak i będące odpowiedzią na ruchy konkurentów

politycznych. Hipoteza 3 koncentrowała się na postrzeganiu znaczenia kampanii wyborczej przez polityków lokalnych. Autor sprawdzał, czy politycy doceniają rolę kampanii w budowaniu wiarygodnego wizerunku, ale jednocześnie podkreślają potrzebę intensywnych działań rozłożonych w czasie, również poza okresem kampanijnym. Hipoteza 4 badała czynniki motywujące do rozpoczynania karier politycznych w samorządzie. Hipoteza zakładała, że te czynniki mają zarówno charakter wewnętrzny, jak i zewnętrzny, a także że pierwszy sukces wyborczy i pierwsza kadencja wzmacniają przekonanie o własnej wiarygodności, motywując do ponownej weryfikacji tej wiarygodności w kolejnych wyborach.

Przedstawione wyniki badań empirycznych dostarczają cennych ustaleń o mechanizmach budowania i utrzymywania społecznego poparcia przez lokalnych polityków. Dysertacja w przekonujący sposób pokazuje, że wiarygodność jest postrzegana przez wielokadencyjnych włodarzy miast jako kluczowy czynnik, umożliwiający liderom kontynuowanie ich kariery politycznej w roli prezydentów miast.

Godne pochwały jest kompleksowe podejście przyjęte w badaniu, które uwzględnia zarówno uwarunkowania jednostkowe (decyzje, cechy osobowościowe, motywacje, ambicje), jak i uwarunkowania kontekstualne (społeczne i instytucjonalne). Taki sposób opisu pozwolił na wieloaspektowe zbadanie warunków sprzyjających reelekcji, co jest kluczowe dla zrozumienia długoletnich karier politycznych na szczeblu lokalnym.

Zrealizowane badania wnoszą także istotne ustalenia na temat specyfiki wiarygodności na szczeblu lokalnym. Autor omawia czynniki sprzyjające budowaniu i utrzymywaniu wiarygodności w samorządzie, porównując je z podstawowymi uwarunkowaniami polityki ogólnokrajowej, oraz zestawia elementy wzmacniające i osłabiające wiarygodność polityka lokalnego na poziomie cech osobowości, umiejętności argumentacji, czynników werbalnych, niewerbalnych i społeczno-demograficznych. Dawid Tomala wskazuje też na determinanty aktywności politycznej. Wyróżnia czynniki wewnętrzne (poczucie sprawczości, ambicje, cechy osobowościowe) oraz zewnętrzne (kontekst lokalny, przypadek, a nawet negatywna ocena poprzedników) jako elementy motywujące do rozpoczęcia i kontynuacji kariery politycznej. Szczególnie istotne jest ustalenie, że pierwszy sukces wyborczy i kadencja wzmacniają przekonanie o własnej wiarygodności, co motywuje do dalszego zaangażowania.

Podsumowując, przedstawione wyniki badań są solidne i wartościowe dla zrozumienia fenomenu przywództwa politycznego na poziomie lokalnym. Co więcej, dysertacja w sposób

przekonujący łączy teorię z praktyką, oferując nie tylko ustalenia na poziomie naukowym, ale także praktyczne implikacje dla osób zaangażowanych w politykę

Formalne aspekty rozprawy

Praca napisana została ładną, poprawną polszczyzną, językiem formalnym, właściwym dla prac naukowych i jednocześnie przystępnym dla czytelnika. Chciałabym pokreślić przejrzystość strukturalną i argumentacyjną pracy. Każdy element projektu badawczego został skrupulatnie opisany i wyjaśniony.

Dysertacja zawiera nieliczne błędy literowe i stylistyczne, które nie umniejszają wysokiej oceny formalnych aspektów rozprawy. Jest bardzo staranna pod względem edycyjnym. Przypisy sporządzone zostały poprawnie. Na szczególną uwagę zasługuje bogata bibliografia. Zestawienie to może stanowić samo w sobie źródło informacji na temat literatury przedmiotu, w zakres podjętej w rozprawie problematyki.

Konkluzja z uzasadnieniem wniosku o wyróżnienie

Z uwagi na zalety przedstawionej rozprawy pt. „Wiarygodność jako argument legitymizujący lokalnych przywódców politycznych”, do których zaliczam przede wszystkim: szerokie, wieloaspektowe i nowatorskie ujęcie tematu, problemowe wykorzystanie koncepcji teoretycznych, bardzo dobrze przeprowadzony przegląd literatury przedmiotu, wzorcowo zaprojektowane i wykonane jakościowe badania empiryczne, konsekwencję badawczą i staranność argumentacyjną, dojrzałość wnioskowania, przystępny i precyzyjny styl narracji, stwierdzam, że praca spełnia wszystkie wymagania stawiane rozprawie na stopień naukowy doktora. W związku z powyższym, zgodnie z art. 13 Ustawy o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki z dnia 14 marca 2003 r., wnoszę o dopuszczenie p. mgr Dawida Tomala do kolejnego etapu przewodu doktorskiego oraz biorąc pod uwagę wysoką wartość poznawczą pracy – **wnoszę również o wyróżnienie rozprawy.**

Agnieszka Ness